

Iz teksta Tvrtka Jakovine u prigodi stote godišnjice **Rapallskog ugovora**, objavljenog nedavno u Jutarnjem listu, saznali smo za svojevremenu inicijativu i prijedlog splitskog znanstvenika i političara, prvog ministra pomorstva a kasnije i ministra vanjskih poslova RH, sveučilišnog profesora međunarodnog prava i

akademika Davorina Rudolfa

, koju je on predstavio predsjedniku RH Franji Tuđmanu, da se za njihove zasluge u očuvanju hrvatskih teritorija kako oni nebi pripali Kraljevini Italiji u Splitu podigne spomenik predsjedniku SAD-a

Woodrowu Wilsonu

i ministru vanjskih poslova Kraljevine

SHS Anti Trumbiću

. Završetkom Prvog svjetskog rata i raspadom Austro-ugarske monarhije, te nastupanjem versajske Jugoslavije tj. Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, trebalo je utvrditi novu realnost i granicu između te dvije kraljevine, Italije i SHS. Taj je ugovor zaključen i potpisan 12.11.1920. g. u turističkom mjestu Rapallu 26 km od Genove, kojim su se trebala riješiti granična sporna pitanja.

Poznata je činjenica da su Talijani u Rapallu igrajući na domaćem terenu puno bolje prošli, pa je u nizu gradova tadašnje Kraljevine SHS došlo do demonstracija protiv takvog rješenja, i to ne samo u Zagrebu već i u Beogradu i Ljubljani. Kraljevina Italija je tim ugovorom upisala u svoje posjede **Goricu i dio Kranjske oblasti, Istru, Cres, Lošinj, Unije i Susak; Zadar, Lastovo i Palagružu** sa nizom manjih otočića. **Grad Rijeka je proglašen nezavisnom državom** koja će se kasnije 1924. godine priključiti Italiji. Kraljevina Italija je u rukavu imala tajni Londonski ugovor kojim je trebala biti nagrađena za promjenu strane i prelazak u tabor sila pobjednica iz Prvog svjetskog rata, tako da su dvije kraljevine Italija i Srbija trebale podijeliti istočnu obalu Jadrana sa međusobnom granicom između Splita i Šibenika. Split je trebao pripasti Kraljevini Srbiji, a Šibenik Kraljevini Italiji. Hrvati se tada nisu ništa pitali. Oni su bili objekt trgovine dvaju kraljevina, te se stoga na hrvatsku inicijativu formira Jugoslavenski odbor pod vodstvom Ante Trumbića i Frana Supila, kako bi se stvaranjem Jugoslavije onemogućilo realizaciju

tajnog Londonskog sporazuma iz 1915. godine

. Protiv takvog sporazuma i njegove tajnosti izjasnio se i američki predsjednik Woodrow Wilson. Budući su i Karađorđevići, nosioci srpske krune, prihvatili ideju južnoslavenskog jedinstva kroz Kraljevinu SHS,

hrvatski narod je od podjele između dvaju kraljevina spasilo ostvarenje jugoslavenske ideje

Interesantno je napomenuti, te isto tako i imati na umu, da je prošli tjedan upravo u vrijeme obilježavanja **100 godina jubileja Rapallskog ugovora**, u Italiji pokrenuta inicijativa koja će se

uskoro naći i na raspravi u talijanskom parlamentu

o proglašenju gospodarskog pojasa

. Nadležna ministarstva RH su se oglasila kako ta činjenica, ističe ministrica poljoprivrede

Marija Vučković

, neće promijeniti položaj Hrvatske, naglašavajući da se u Jadranskom moru provodi zajednička ribarstvena politika EU.

No, ostaje gorak okus i pitanje da li se pokretanjem inicijative o proglašenju gospodarskog pojasa u vrijeme obilježavanja 100-te godišnjice Rapallskog ugovora htjela upravo skrenuti pažnja na taj sporazum.

Zanimljiva je također i činjenica da su najagilniji u ostvarenju jugoslavenske državotvorne ideje, pored Katoličke Crkve bili upravo političari pravaškog usmjerenja, **Trumbić i Supilo**, a da je sam Rapallski ugovor i potpisao u ime Karađorđevićeve kraljevine pravaš jugoslavenske orijentacije Ante Trumbić.

Još će jedan političar pravaškog usmjerenja presudno utjecati na talijansko-hrvatske granice. Biti će to **Ante Pavelić, poglavnik NDH**, koji će 21 godinu kasnije ugovorom iz Rima od 18.5.1941. godine prepustiti Italiji sve, pa čak i više od onoga što su očekivali i tražili u Papallu. Ante Pavelić će se Italiji zahvaliti za ustoličenje na mjesto poglavnika u NDH ustupanjem hrvatskih teritorija u **zaleđu Zadra, gradove Šibenik i Split, te otoke Rab i Krk, Korčulu i Mljet, pa i svih drugih otoka izuzev Paga, Brača i Hvara, kao i tri Elafitska otoka u dubrovačkom primorju Šipana, Lopuda i Koločepa**

To „pravaško domoljublje“ koje i danas korača ulicama i trgovima Hrvatske, vidimo koštalo nas je toliko da se Rimskih ugovora sjećamo kao jedne od najvećih izdaja hrvatskog naroda u povijesti. A koliko su bili važni Anti Paveliću vidljivo je kroz prisustvo svih ministara njegove Vlade prilikom potpisa u Rimu. **Teško se možemo pomiriti s činjenicom da mnogi koji su tada šampanjcem nazdravljali toj najvećoj prevari našeg naroda, kao primjerice Mile Budak i drugi, danas u modernoj i suvremenoj Hrvatskoj imaju svoje ulice, trgove i obale kao zaslužni građani i odličnici. Ta današnja prevara je stoga još sramnija, podlija i veća, pa čak i od same Pavelićeve izdaje, jer nas ostavlja bez budućnosti nudeći onima koji dolaze vrijednosti koje urušavaju smisao domoljublja potkopavajući i samu ideju hrvatske samostalnosti.**

Kada se na sceni Drugog svjetskog rata pojavio **Josip Broz sa svojim patriotskim partizanskim jedinicama**, prepuštanje teritorija Rapallskim i Rimskim ugovorima postati će prošlost.

Josip Broz će vratiti u krilo domovine Dalmaciju, otoke i druge krajeve

. Od tog čina većeg domoljublja nema jer je to značilo da će se u Split vratiti naš hrvatski jezik. **Zato ostaje potpuno nejasno da jedan akademik i to iz Splita predlaže Tuđmanu da se upravo u Splitu podigne spomenik Woodrowu Wilsonu i Anti Trumbiću za očuvanje teritorijalne cjelovitosti, kada je i djetetu jasno da je najzaslužniji za očuvanje Dalmacije i ostalih krajeva u okviru Jugoslavije i Hrvatske bio Josip Broz. Kako to naše akademike ne smeta činjenica da su u Splitu izbrisani nazivi ulica 17 splitskih Narodnih heroja koji su za taj grad dali svoje živote, a da je podignut spomenik u sjećanje na Rafaela viteza Bobana. Ne sjećam se da je nekada netko iz tog društva učenjaka, tih naših najmudrijih glava osudio takve postupke**

.

Oslobodivši zemlju, vrativši prodane i okupirane krajeve, Titove jedinice 4. Armije ulaze u Trst što je bilo potrebno kako bi pregovorima sačuvao Istru i Rijeku. Postavši jedan od namoćnijih i najuglednijih državnika 20. stoljeća Josip Broz osjeća da je došao trenutak zaključenja novog ugovora o granici Socijalističke Jugoslavije i Republike Italije. No sada je Josip Broz gospodar situacije i u Osimu nedaleko Ancone 10.11.1975. godine zaključuje se Ugovor o granicama. Tim je ugovorom potvrđeno da su vraćena sva područja koja su Italiji ustupili Kraljevina SHS i NDH.

Iz ova tri ugovora, Rapallskog, Rimskog i Osimskog, možemo iščitati cijelu našu sudbinu i povijest 20. stoljeća. Tu se sve vidi, ništa se ne može sakriti, tko domovinu ljubi, a tko je izdaje, tko ustupa i poklanja teritorije za položaje, a tko oslobađa narod i vraća mu oduzeto, tko narod iskorištava, a tko se za narod bori i žrtvuje.

Josip Broz ne treba spomenike, njegov je spomenik ona dosegnuta razina civilizacijskog napretka naroda kojeg je predstavljao i vodio, njegov su najveći spomenik bili ti sretni ljudi od Skopja do Ljubljane.

Da nije bilo Josipa Broza, nikada akademik Rudolf ne bi rješavao granični spor Slovenije i Hrvatske u Savudrijskoj vali.

Savudrijska vala bi bila dio talijanskoga mora.

Ploče, 22.11.2020.

VEDRAN SRŠEN